

**Господарське право. Господарське процесуальне право.
Екологічне право. Земельне право. Аграрне право.
Фінансове право. Банківське право**

**ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ**

*Петрова Наталія Олександрівна
доктор філософії спеціальності 081 «Право»,
доцент кафедри міжнародних відносин,
Сумський національний аграрний університет*

*Калюжна Світлана Вікторівна
доктор філософії спеціальності 081 «Право»,
доцент кафедри міжнародних відносин,
Сумський національний аграрний університет*

Інтернет-адреса публікації на сайті:
http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=3615

Землі сільськогосподарського призначення є незамінюваним багатством України, особливим, головним засобом виробництва в сільському господарстві та цінним ресурсом для забезпечення продовольчої безпеки держави. Процес реалізації сучасної аграрної, земельної реформи полягає в здійсненні комплексної системи організаційно-правових заходів, що засновані на засадах сталого розвитку, євроінтегрованості та спрямовані на розвиток різних форм агрогосподарювання на умовах ринкових відносин, збереження та розвиток сільських територій. Разом з тим, особливі сучасні умови воєнного стану, проведення військових дій, їх наслідки, зокрема, що спричиняють механічний, хімічний та фізичний вплив на ґрунт [1], негативно впливають на якість ґрунтів, що в свою чергу спричиняє вплив на обсяг і якість агровиробництва. Особливої уваги потребує удосконалення правового регулювання охорони ґрунтів, зокрема, земель сільськогосподарського призначення. Лісова Т. В. зазначає, що «охорона земель сільськогосподарського призначення забезпечується на основі

реалізації комплексу заходів щодо збереження продуктивності сільськогосподарських угідь, підвищення їх екологічної стійкості та родючості ґрунтів, а також обмеження їх вилучення (викупу) для несільськогосподарських потреб» [2, с. 50], а відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва є засобом охорони земель. Так, зокрема, зміна цільового призначення земель сільськогосподарського призначення, вилучення їх для несільськогосподарських потреб, призводить до зменшення обсягу земель сільськогосподарського призначення. Слід зазначити, що нещодавно, до змін в законодавстві, главою 36 (статті 207-209) Земельного кодексу України передбачалося відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва. Так, відповідно до ч. 2 ст. 207 Земельного кодексу України, відшкодуванню підлягали втрати сільськогосподарських угідь, як основного засобу виробництва в сільському господарстві внаслідок вилучення (викупу) їх для потреб, не пов'язаних із сільськогосподарським виробництвом, а також внаслідок використання для будівництва, розміщення і експлуатації об'єктів нафтогазовидобування, облаштування родовища та надрокористування з метою дослідно-промислової розробки родовищ бурштину, інших корисних копалин загальнодержавного значення та/або видобування бурштину, інших корисних копалин загальнодержавного значення [3]. На сьогодні, з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель» від 19 жовтня 2022 року № 2698-IX (далі – Закон № 2698- IX) [4], було скасовано відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва. Відповідно до законодавства, що наразі втратило чинність, втрати сільськогосподарського виробництва, зумовлені вилученням сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників, зараховувалися до відповідних бюджетів у порядку, визначеному Бюджетним кодексом України. Кошти, що надходили у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва, повинні були використовуватися на освоєння земель для сільськогосподарських потреб, поліпшення відповідних угідь, охорону земель відповідно до розроблених програм та проектів землеустрою, проведення інвентаризації земель, проведення нормативної грошової оцінки земель [3]. Так, відповідні

бюджети поповнювалися надходженнями, які повинні за законодавством мати цільове витрачання на поліпшення сільськогосподарських угідь. Наразі скасування інституту відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва призводить до загрози недоотримання місцевими бюджетами відповідних коштів. Слід зазначити про наявні суттєві зауваження на етапі розгляду проекту та прийняття Закону № 2698- IX, зокрема, від Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради України [5]. Таким чином, скасування відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва призведе до зменшення надходження до відповідних бюджетів та замість удосконалення механізму використання коштів, що могли б надійти від відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва, може призвести до втрати одного із чинників забезпечення поліпшення земель та може стати причиною зменшення обсягу засобів охорони земель сільськогосподарського призначення.

Література:

1. Чи можна вилікувати ґрунт від війни — відповіді на найпоширеніші запитання. URL: <http://surl.li/fxlfb>
2. Лісова Т. В. Особливості заходів правової охорони та відтворення земель сільськогосподарського призначення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2015. Вип. 34(2). С. 48-51. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2015_34\(2\)__14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2015_34(2)__14)
3. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель: Закон України від 19 жовтня 2022 року № 2698-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2698-20#Text>
5. Зауваження до проекту Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель" (реєстраційний № 7636) <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1499451>